

”Stockholms unika stads- landskap byggs bort”

Stadsbyggnadskontorets planer för Mariedal, Münchenbryggeriet och Danvikstull bör stoppas, anser Alexis Pontvik, som är professor emeritus i stadsbyggnad.

DEBATT Stockholm präglas av föreningen mellan landskap och stadsbygd. Ett av stadens kännetecken är att den inte kan skönjas från en central punkt. Det skiljer den till exempel från Florens, som i sin helhet ses från Piazzale Michelangelo. Istället finns i Stockholm flera punkter och siktlinjer som är avgörande för upplevelsen av staden. Det mest betydelsefulla landskapselementet är förkastningsbranten som löper i öst-västlig riktning genom innerstaden, med typiska utblickar norrut. Kärva Mariaberget och Skinnarviksparken vittnar här om det ursprungliga landskapet som Stockholm byggdes på. Upplevelsen av att, med fast mark under fötterna, blicka ut över staden är central för förståelsen av dess egenart.

Tre gånger om håller denna stockholmska särprägel nu på att ointetgöras av aktuella byggplaner.

Bakom Münchenbryggeriet försöker nu Stockholms stad klämfingrigt klämma in några bostadsrätter, som för all framtid förstör den historiska relationen mellan industri och blåklassad disponentvilla. Siktlinjerna blockerar från förkastningsbranten och kontinuiteten mellan Mariaberget och Skinnarviksparkens grönska, som borde förstärkas, skymms av ny bebyggelse. Den mest dramatiska industrimiljön i stockholmsregionen byggs bort.

Ett av de landskapsrum som sammanfattar Stockholms struktur är dess nordvästra del, där det reser sig som en mäktig klippkant mot Karlbergs slottspark. Vasastadens stadskropp bildar här ett abrupt avslut. Nedanför ligger Karlbergs slott med sina låga, långsträckt flyglar med park och formell anläggning mot Karlbergs sjö. Mitt emot har Kungsholmens norra bebyggelse under det senaste seklet successivt kompletterats till en formidabel stockholmsk stadsfront. Intill kanalen finns den småskaliga miljön med Mariedal, koloniträdgårdarna och de populära gångstråken. I detta unika stadslandskap har stadsbyggnadskontoret i Stockholm ritat en osammanhängande detaljplan kallad Stadshagen. Ett fragmentariskt hopkok av byggnadskroppar som avslutas med sju punkthus som omotiverat skjuter fram mot Karlbergs sjö, mittemot slottet. Volymernas placering, höjd, storlek och typologi är fullständigt främmande vid denna känsliga strandkant. Mariedals kontakt med vattnet byggs bort. De lika ansvariga som okunniga folkvalda har redan klubbat igenom detaljplanen, men projektet måste stoppas.

Vid Danvikstull sker nästa katastrof. Den fristående ståtliga Hovings malmgård är omgiven av en unik parkmiljö som möter Hammarby sjö. Mot nordost ansluter den sig till ett långsträckt grönstråk med historisk trähusbebyggelse, över Åsöberget fram till Sägargatan på Södermalm. Ett viktigt sammanhang. Stadens myndigheter föreslår att Malmgården blir en flygel till en grupp av tätt intilliggande nya byggnadskroppar. Den ståtliga gården reduceras till en parentes och funktionell pendang till ett äldreboende. Dess grundläggande kontakt med vattenkanten bryts, en blåklassad kulturmiljö byggs bort. Grönstråken borde istället länkas ihop och förstärkas, även av ekologiska skäl. Parken kring malmgården är ett omtyckt rekreationsområde för de boende i omgivningen och blir en nödvändig resurs för de högexploaterade nya kvarteren som byggs intill.

Det är hög tid att ifrågasätta kompetensen inte bara hos ansvariga politiker utan framför allt hos stadens ansvariga tjänstemän. De måste inse betydelsen av dessa miljöer för oss stockholmare, både idag och i framtiden. Stockholms grundläggande gestaltungsprinciper och begrepp (stadsfront...) bör vara ledmotiv och verktyg i stadsbyggnadskontorets arbete.

Alexis Pontvik är professor emeritus i stadsbyggnad vid KTH